

**MAKTABGACHA TA'LIMDA ZAMONAVIY METODLAR
VA INNOVATSION YONDASHUVLAR**

Ganiyeva Gulsanam
Andijon davlat pedagogika instituti
4-kurs talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim tizimida zamonaviy metodlar va innovatsion yondashuvlarning ahamiyati tahlil qilinadi. Bolalarning rivojlanishiga ko'maklashadigan interaktiv o'quv usullari, kreativ o'yinlar va texnologiyalarning o'rni yoritiladi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, yangi yondashuvlar bolalarning ijtimoiy va intellektual qobiliyatlarini rivojlantirishga katta hissa qo'shadi.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, innovatsiya, interaktiv metodlar, kreativ rivojlanish, bolalar psixologiyasi

Аннотация: В статье рассматривается значение современных методов и инновационных подходов в системе дошкольного образования. Освещается роль интерактивных методов обучения, творческих игр и технологий в развитии детей. Результаты исследования показывают, что новые подходы существенно способствуют социальному и интеллектуальному развитию детей.

Ключевые слова: дошкольное образование, инновации, интерактивные методы, творческое развитие, детская психология

Annotation: The article examines the importance of modern methods and innovative approaches in the preschool education system. It highlights the role of interactive learning methods, creative games, and technologies in child development. Research results show that new approaches significantly contribute to children's social and intellectual growth.

Keywords: preschool education, innovation, interactive methods, creative development, child psychology

Hozirgi vaqtda mamlakatimiz ta'lim sohasida amalga oshirilayotgan islohotlarning asosiy maqsadi o'z ishiga ijodiy yondashishni biladigan zamonaviy, har tomonlama rivojlangan tafakkurga ega shaxsni shakllantirish va tarbiyalashdir. Reklama innovatsiyalar pedogogik amaliyotda qo'llaniladigan, bolaning shaxsiy qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratilgan yangi usullar, shakllar, ob'ektlar, texnologiyalarni belgilaydi. Shu munosabat bilan, bolalar bog'chalarida o'qitish bilan bog'liq bugungi innovatsion faoliyat maktabgacha ta'lim muassasalari o'qituvchilarining kasbiy rivojlanishining asosiy omilidir. Zamonaviy dunyoning bolasi bizning ertangi kelajagimizdir. Yosh avlodni shakllantirish, uning rivojlanishi, uning ichki dunyosini batafsil o'rganish va aniqlash, uning qobiliyatlari va imkoniyatlarini yanada rivojlantirish uchun sharoit yaratish har bir o'qituvchining asosiy vazifasiga aylanadi. Bularning barchasi maktabgacha tarbiya muassasasi o'qituvchilarining yangi pedagogik texnologiyalarini etarlicha ta'lim olish, maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalarning shaxsiyatini rivojlantirish uchun mukammal qo'llash qobiliyatiga bog'liq. Chunki hozirgi davrda ta'lim va fan sohasida innovatsion pedagogik texnologiyalar qanday va qanchalik muhim bo'lsa, pedagogik texnologiyalar maktabgacha yoshdagi bolalarni o'qitish va tarbiyalashda ham muhim rol o'ynaydi. Innovatsion texnologiyalar – bu bilimlarning ustuvor maqsadlari bilan bog'liq bo'lgan mavzular va usullar: o'qitish-bu o'quv jarayonini tashkil etishning yagona umumiy kontseptsiyasi bilan bog'liq bo'lgan yangi vazifalar, tarkiblar, shakllar va usullarning murakkab va ochiq tizimi, bu erda har bir pozitsiya boshqasiga ta'sir qiladi va oxir-oqibat bolaning rivojlanishi uchun ijobiy shart-sharoitlar majmuini tashkil etadi. Innovatsion faoliyat-bolalar bog'chasi bolalari bilan ishlashda pedogogik texnologiyalar, usullar va texnikalar, psixologiya va pedagogika o'qituvchilarini chuqur bilish o'qituvchilar tomonidan har qanday aniq maqsadlarga erishishda yordam beradi. Aniqroq aytganda, ushbu faoliyat

qiziqish va hayotiylikni oshirishga yordam beradi, ta'lim va tarbiya jarayonini ongli va sifatli qiladi.

Yangi texnologiya tendensiyasiga bo'lgan talab bolani o'qitishda maqsadlarga erishishga, uning aqliy qobiliyatlarini harakatlar orqali rivojlantirishga, bilim faolligini oshirishga, ko'p qirrali rivojlanishga va yangisini tezda qabul qilish qobiliyatiga ta'sir qiladi. Jamiyat rivojlanishining ushbu davrida maktabgacha ta'lim muassasalarining ta'lim tizimida ta'lim va tarbiya jarayonida texnologizatsiya asosiy vazifalardan biridir. Shu munosabat bilan maktabgacha ta'lim muassasalari amaliyotida turli xil ta'lim va tarbiya texnologiyalari yaratilmoqda va qo'llanilmoqda. Masalan, qo'llaniladigan innovatsion texnologiyalar: hamkorlik pedagogikasi, insonparvarlik ta'limi, o'yin ta'limi, muammoli ta'lim, modulli o'qitish, mos yozuvlar signallari orqali o'qitish, rivojlanayotgan ta'lim, kompyuter yordamida o'qitish texnologiyasi, dasturiy ta'minot bo'yicha o'qitish, darajadagi o'qitish va boshqalar. Ulardan men dizayn texnologiyasining samaradorligini ta'kidlamoqchiman.

Maktabgacha ta'lim bolalarning keyingi ta'lim bosqichlariga tayyorgarlik jarayonida muhim o'rin tutadi. Bugungi kunda ta'lim jarayoniga yangicha innovatsion metodlarni tatbiq etish orqali bolalarning qobiliyatlarini kengroq ochish imkoniyati mavjud. Zamonaviy metodlar pedagoglarga har bir bolaning individual imkoniyatlarini hisobga olgan holda ta'lim berish imkonini beradi.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalar ta'lim jarayonining samaradorligini oshirish, o'quvchilarning faolligini rag'batlantirish va individual yondashuvni ta'minlash maqsadida ishlab chiqilgan innovatsion usullar va yondashuvlarni o'z ichiga oladi. Ular pedagogikaning klassik tamoyillarini zamonaviy vositalar bilan uyg'unlashtirib, ta'limni sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqadi.

Interaktiv ta'lim metodlari orqali bolalar mustaqil fikrlash, o'zaro muloqot qilish va kreativ yechim topish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Masalan, STEAM metodologiyasi (Fan, Texnologiya, Muhandislik, San'at va Matematika) bolalarning

tabiiy qiziquvchanligini qo'llab-quvvatlaydi va amaliy tajriba orttirishga yordam beradi.

Bugungi kunda STEAM ta'limi birinchi o'rinda turadi. STEAM atamasi birinchi marta AQShda o'quvchilar o'rtasida ilmiy-texnik yo'nalishlarda kompetentsiyalarni rivojlantirishga qaratilgan maktab dasturiga kiritilgan. Zamonaviy ta'lim tizimi bolalarning faqatgina bilim olishiga emas, balki ularni **tanqidiy fikrlash, muammolarni hal qilish va ijodiy yondashish** qobiliyatiga ega shaxs sifatida shakllantirishga yo'naltirilgan. **STEAM (Science, Technology, Engineering, Art, Mathematics)** metodologiyasi aynan shu maqsadlarga yo'naltirilgan bo'lib, bolalarning turli sohalarga bo'lgan qiziquvchanligini rivojlantirish orqali amaliy bilim va ko'nikmalarni shakllantirishga xizmat qiladi.

Maktabgacha ta'limda STEAM yondashuvi orqali bolalar tajribalar o'tkazish, qurilish maketlari yaratish, san'at orqali o'z fikrlarini ifodalash va matematik tushunchalarni amaliy o'rganish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Raqamli makon bugungi kunda bolalar hayotining ajralmas qismidir. Ommaviy axborot vositalari bolalarda global qadriyatlarni shakllantirish va atrofdagi dunyoga munosabat manbai sifatida. Zamonaviy bolalar uchun kompyuter texnologiyalaridan foydalangan holda tadqiqot, xabardorlik va faoliyat yangi bilimlarni olishning qulay vositasiga aylandi. Biz bolalarni raqamli muhit bilan tanishtirish uchun ularning yoshiga mos faol o'yin hayotidan foydalanamiz. O'yin o'z-o'zidan o'yin emas, balki bilim va o'rganish ko'nikmalarini kengaytirishdir va buni bolalarga o'rgatishning eng samarali usullaridan biri bu STEM texnologiyasidir. Ushbu usulning afzalligi shundaki, u maktabgacha yoshdagi bolalar uchun robot taqdim etilganda, maktabgacha yoshdagi bolalar uchun interaktiv mashg'ulotlar o'tkazishga, rol o'ynash orqali fanlararo yondashuv asosida ijodiy faoliyatni rejalashtirishga imkon beradi va o'qituvchi ustaxonada "yordamchi" yoki "hamkasb" vazifasini bajaradi.

Maktabgacha ta'limda **STEAM** metodining amaliy qo'llanilishi masalasiga to'xtaladigan bo'lsak, maktabgacha yoshdagi bolalar uchun **tajriba va kuzatish eng samarali ta'lim metodlaridan biridir**. Masalan, "**Suv va muhit**" tajribasi orqali bolalar suvning qaysi holatlarda oqishi, bug'lanishi va muzlashi haqida oddiy tajribalar o'tkazishi mumkin. Yana biri **Robototexnika va qurilish loyihalarida** STEAM metodida **Lego va oddiy muhandislik vositalari** yordamida **o'z qurilmalarini yaratish** bolalar uchun muhim amaliy tajribani ta'minlaydi. Masalan, **oddiy shamol tegirmonini yasash** orqali bolalar shamol energiyasining ishlash tamoyillarini o'rganishi mumkin. Shuningdek, Tasviriy san'at va musiqa STEAM metodining ajralmas qismi hisoblanadi. Masalan, bolalar **tashqi muhitdagi tabiiy hodisalarni tasvirlash yoki musiqa orqali ifodalash** orqali o'z tasavvurini boyitadi.

Yana birmuhim texnikalardan biri bu o'yin orqali o'rganish bolalarning tabiiy rivojlanish jarayoniga mos tushadi. Pedagoglar o'yin jarayonida bolalarga muhim ijtimoiy qoidalar va hayotiy ko'nikmalarni singdirishlari mumkin. Bu usul bolalarning muloqot qilish, jamoa bo'lib ishlash va muammolarni hal qilish qobiliyatlarini mustahkamlaydi. O'yin paytida bolalar boshqalar bilan faol aloqada bo'lishadi. Ular umumiy til topishni o'rganadilar, birgalikdagi faoliyat ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Ushbu o'zaro ta'sirlar nafaqat fikr va tajriba almashish imkoniyatini yaratadi, balki ijtimoiy me'yorlar va qoidalarni tushunish uchun asos yaratadi.

O'yin usullari bolalarga boshqa qahramonlar sifatida yashashga, o'zlarini joyida his qilishga va his-tuyg'ularini tushunishga imkon beradi. Masalan, "shifokor" o'ynaganda, bola "bemor" uchun javobgarlikni his qilishi va uning farovonligi haqida qayg'urishi mumkin. Ssenariylarda esa bolalar faol muloqot qiladilar, o'z fikrlarini bildiradilar va boshqalarning fikrlarini Tinglaydilar. Masalan, "do'kon" yoki "maktab" rolli o'yinlarida bolalar o'z fikrlarini aniq va aniq ifoda etishni,

shuningdek, o'yindagi sheriklarining muloqotini idrok etish va tushunishni o'rganadilar. Shunday qilib o'yin usullari jamoada hamkorlik va ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Masalan, birgalikda qurish yoki konstruktorlar yordamida loyihalar yaratish orqali bolalar g'oyalarni muhokama qilishni, mas'uliyatni baham ko'rishni, nizolarni hal qilishni va birlik sifatida harakat qilishni o'rganadilar.

Shuni aytish joizki, zamonaviy metodlar bolalarning **emotsional farovonligini** ham qo'llab-quvvatlaydi. Masalan, art-terapiya va musiqiy mashg'ulotlar bolalarga o'z his-tuyg'ularini ifoda etish va boshqarishni o'rgatadi. Bu esa bolalarning ruhiy holatini barqarorlashtirishga xizmat qiladi.

So'nggi tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, zamonaviy metodlar va innovatsion yondashuvlar maktabgacha ta'limda bir qancha amaliy natijalarni ta'minlashi mumkin, Xususan.

- **Mustaqil fikrlash va ijodkorlikning oshishi.**
- **Ijtimoiy va muloqot ko'nikmalarining rivojlanishi.**
- **Amaliy bilim va ko'nikmalarni mustahkamlash.**
- **Texnologik savodxonlikning oshishi va raqamli dunyo bilan tanishuv.**

Kelgusida, maktabgacha ta'limda ushbu yondashuvlarni keng joriy etish orqali bolalarning shaxsiy rivojlanishi va kelajakda murakkab muammolarni hal qilishga tayyor bo'lishlari ta'minlanishi kutilmoqda.

TAVSIYALAR

Maktabgacha ta'lim tizimida zamonaviy metodlar va innovatsion yondashuvlardan samarali foydalanish bolalarning intellektual, ijodiy va ijtimoiy rivojlanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Ushbu yondashuvlar bolalarning mustaqil fikrlash qobiliyatini shakllantirish, ijtimoiy muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish va amaliy bilimlarini mustahkamlashga yordam beradi. Shu sababli, maktabgacha ta'lim jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish bo'yicha bir qancha muhim tavsiyalarni ilgari surish mumkin.

Birinchidan, bolalarning mustaqil fikrlash va ijodiy tafakkurini rivojlantirish maqsadida ta'lim jarayoniga innovatsion yondashuvlarni keng tatbiq etish zarur. Masalan, STEAM yondashuvi orqali bolalar ilmiy tadqiqotlar olib borish, muammolarni hal qilish va eksperimental tajribalar orqali atrof-muhitni o'rganish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Shuningdek, loyihaviy ta'lim metodidan foydalanish bolalarning ijodiy tafakkurini oshirish bilan birga, ularni mustaqil izlanishga ham yo'naltiradi. Ta'lim jarayonida bolalar uchun qiziqarli topshiriqlar va muammolar ishlab chiqilishi, ularning qiziqishlarini inobatga olgan holda o'qitish jarayoni olib borilishi lozim.

Ikkinchidan, ijtimoiy va muloqot ko'nikmalarini shakllantirish uchun interfaol dars metodlari, jumladan, rolli o'yinlar, guruhiy mashg'ulotlar va hikoyalash texnologiyalaridan foydalanish muhim ahamiyatga ega. Bolalar jamoada ishlash, tengdoshlari bilan muloqot qilish, o'z fikrlarini aniq va ravshan ifoda etish orqali ijtimoiy kompetensiyalarni rivojlantiradilar. Shuningdek, maktabgacha yoshdagi bolalar uchun emotsional intellektni shakllantirishga yo'naltirilgan maxsus dasturlar ishlab chiqilishi va bu dasturlar orqali bolalar o'z his-tuyg'ularini anglash va boshqalarning his-tuyg'ularini tushunishga o'rganishlari kerak.

Uchinchidan, amaliy bilim va ko'nikmalarni mustahkamlash maqsadida ta'lim jarayonida zamonaviy texnologiyalarni joriy etish lozim. Bugungi kunda bolalarga dasturlash asoslarini o'rgatish, robototexnika darslarini tashkil etish va ekologik ta'limni rivojlantirish orqali ularning kelajakdagi hayotga moslashuvchanligini oshirish mumkin. Xususan, tabiat bilan bog'liq dars mashg'ulotlarini ochiq havoda o'tkazish, ekskursiyalar tashkil etish, amaliy tajribalar orqali o'qitish bolalarning ekologik ongini shakllantirish va atrof-muhitni muhofaza qilishga bo'lgan mas'uliyatini oshiradi.

Xulosa qilib aytganda, zamonaviy metodlar va innovatsion yondashuvlar maktabgacha ta'lim tizimini yanada samarali qilishda muhim rol o'ynaydi.

Bolalarning har tomonlama rivojlanishini ta'minlash uchun ta'lim jarayoni interfaol, ijodiy va amaliy yondashuvlarga asoslangan holda tashkil etilishi lozim. Shu boisdan, pedagoglar zamonaviy texnologiyalar va innovatsion metodlarni o'z faoliyatlarida keng qo'llashi, bolalarning qobiliyatlarini maksimal darajada rivojlantirishga xizmat qiluvchi ta'lim strategiyalarini ishlab chiqishi lozim. Bu esa kelajak avlodni zamonaviy jamiyat talablariga javob bera oladigan shaxs sifatida shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*.
2. Piaget, J. (1952). *The Origins of Intelligence in Children*.
3. Smith, P. K. (2010). *Children and Play*. Wiley-Blackwell.
4. Shonkoff, J. P., & Phillips, D. A. (2000). *From Neurons to Neighborhoods: The Science of Early Childhood Development*.
5. O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim vazirligi. (2023). *Maktabgacha ta'lim metodik qo'llanma*.
6. Шалтикова, У. Е. Эффективность применения инновационных технологий в дошкольном. 2017. С-97-100.
7. Инновационные технологии творческого развития воспитанников Ибб ДОО: Методические рекомендации/ / Авт.-сост. Зимина Ю.Н. – Мурманск: ГАУДПО МО «Институт развития образования», 2020. – 38 с.